

Zakaj gospodarstvo potrebuje socialno kapico?

Gradivo za novinarsko konferenco, Dom gospodarstva, 8. avgust 2014

SOCIALNA KAPICA IN SPREMEMBA DOHODNINSKE LESTVICE

Navajamo nekaj najbolj očitnih razlogov in dejstev, zakaj je socialna kapica v interesu vseh zaposlenih, podjetij in države. Zato je njena takojšnja uvedba nujna.

RAZLOGI

Socialna kapica je pomemben element za:

- prestrukturiranja gospodarstva v nove in zahtevnejše tehnologije
- prestop v izdelke in storitve z višjo dodano vrednostjo
- večjo privlačnost za tuje in domače naložbe
- več novih delovnih mest
- večjo motivacijo zaposlenih in uveljavljanje meritokracije (nagrada po ustvarjenih rezultatih)
- zaježitev bega možganov
- uvajanje podobnih pogojev poslovanja, kot jih omogočajo druge države
- dvig porabe kot posledica višjih neto plač in večjega razpoložljivega dohodka gospodinjestev
- krepitev srednjega razreda, ki velja za bazen kreativnosti in napredka vsake družbe
- razvoj družbe in dvig gospodarske rasti.

Vse to vpliva na dvig konkurenčnosti gospodarstva.

DEJSTVA

Socialna kapica je evropski standard. 19 držav EU, vključno z vsemi našimi sosedi Hrvaško, Avstrijo, Italijo in Madžarsko, imajo določeno obliko socialne kapice; večinoma so jo uvedle v zadnjih desetih letih.

Socialna kapica je mehanizem, ki spodbuja prehod v družbo znanja. V Sloveniji imamo nadpovprečno (formalno) izobraženo prebivalstvo, vendar nimamo razvitega sistema za njegovo zaposlovanje. Namesto da bi spodbujali intelektualno intenzivno delo, usmerjenost v rezultate in ustvarjanje vrednosti, ga z davčno politiko zaviramo.

Slovenska podjetja, ki zaposlujejo izobražene ljudi, so davčno kaznovana in manj konkurenčna. Podjetja z višjo izobrazbeno strukturo zaposlenih imajo višje bruto stroške plač, tako so v primerjavi z delovno intenzivnimi panogami davčno kaznovana za zaposlovanje ljudi z več znanja. Zaradi višjih stroškov dela, zlasti v primerjavi s tujimi

tekmeci, so ta podjetja na mednarodnem trgu manj konkurenčna, zato se počasneje razvijajo, ustvarjajo nižjo dodano vrednost, manj vlagajo in imajo manj zaposlenih. Ker ponujajo manj dobro plačanih delovnih mest, se soočamo z opaznim begom možganov najproduktivnejšega dela prebivalstva.

Dodano vrednost je treba v nekaj letih podvojiti. Z dodano vrednostjo v višini 37.000 evrov na zaposlenega ne moremo vzdrževati življenjskega standarda, ki ga pričakujemo. Dodano vrednost je treba podvojiti v nekaj letih. Ljudje morajo biti k temu spodbujeni in pošteno nagrajeni za svoje delo. Sedanja ureditev temu ni naklonjena.

Tudi solidarnost mora biti pravična. Tako solidarnost kot pravičnost sta vrednoti, ki morata delovati usklajeno. Neto plače v Sloveniji so nizke zaradi visoke obdavčitve, ne zaradi majhne mase za plače. Dohodninska lestvica dodatno spodbuja plačno uravnilovko.

- Ni normalno, da se zaposleni odpovedujejo finančnim nagradam, da ne bi bili na slabšem zaradi prestopa v višji dohodninski razred.
- Ni pravično, da zaposleni prejme le 1/3 tega, kar je ustvaril, država pa prerazporedi 2/3 njegova dohodka.

Socialna kapica ne pomeni, da bi zaposleni z visokimi plačami prispevali manj. Ljudje z višjimi prihodki bi tudi ob uvedbi socialne kapice po načelu solidarnosti prispevali v pokojninske in zdravstvene sisteme občutno več, kot iz njih dobijo. Obenem bi se jim zaradi socialne kapice zvišala davčna osnova, zaradi česar bi plačali več dohodnine.

Slovenija sodi med države z visokim davčnim primežem. Države z višjim davčnim primežem imajo višje stopnje brezposelnosti in nižje stopnje zaposlenosti. Analize dokazujejo, da znižanje davkov na delo spodbuja delodajalce k ustvarjanju novih delovnih mest in s tem povečuje zaposlenost (Dolenc, Laporšek).

Rekorderji v obdavčevanju ljudi, od katerih se največ pričakuje. Zaradi neomejene osnove za prispevke in izjemno strme progresivne dohodninske lestvice se Slovenija pri davčni obremenitvi visokih plač uvršča v svetovi vrh.

Nepravičen sistem povzročja izogibanja. Nepoštenost obdavčitve zaradi neomejene osnove za plačilo prispevkov spodbuja podjetja in posameznike k davčnemu izogibanju in iskanju manj obdavčenih ali celo nedovoljenih načinov izplačevanja dohodka. Socialna kapica v Sloveniji že velja za samostojne podjetnike, za druge zaposlene pa ne.

Slovensko gospodarstvo potrebuje normalizacijo. Uvedba socialne kapice bi bila spodbuden signal tujim in domačim vlagateljem, da prihaja do večje normalizacije slovenskega gospodarskega okolja in katalizator za izvedbo reform, ki jih potrebujemo.

UGOTOVITVE IN PRIPOROČILA

Slovenska ureditev plačevanja prispevkov, pri čemer neomejena osnova za prispevke ne velja za vse kategorije zavarovancev, je nekonsistentna, mednarodno nekonkurenčna ter povzroča davčno izogibanje. Uvedba socialne kapice bi imela **dolgoročno pozitivne posledice na zagotavljanje horizontalne davčne izenačenosti ter mednarodno konkurenčnost slovenskega gospodarstva** (IER - Inštitut za ekonomska raziskovanja, junij 2009).

Nasprotovanje socialni kapici je zanikanje potrebe po preskoku slovenskega gospodarstva v industrije z višjo dodano vrednostjo, zanikanje potrebe po ustvarjanju delovnih mest za izobražene kadre in zanikanju povezave, da višji stroški in manjša motivacija zaposlenih močno vplivajo na konkurenčnost podjetij in na njihovo sposobnost obstoja v svetovni konkurenčni tekmi. Šibkejši položaj na trgu pomeni tudi grožnjo za delovna mesta – tako izobraženih kot manj izobraženih kadrov. Zato socialna kapica dejansko **povečuje varnost in številčnost delovnih mest.**

Da bo slovensko gospodarstvo lažje zadihalo potrebujemo nižjo obdavčitev dela, ki vključuje tako socialno kapico kot tudi bolj raztegnjene dohodninske razrede. **Skupna vsota obdavčitev in prispevkov v nobenem primeru ne bi smela presegati 50 %.** Absolutno nehigienično in nerazvojno naravnano je, da si država vzame tako velik kos posameznikovega zaslužka, kot to velja sedaj.

Socialna država ne pomeni, da je to država, v kateri imajo vsi državljani nizke plače. **Socialna država pomeni državo blaginje**, ki jo lahko ustvarimo samo z boljšim delovanjem gospodarstva in z večjo profitabilnostjo družb. Današnja situacije, v kateri je skupna profitabilnost gospodarstva blizu 0 (nič), nas ne bo pripeljala do blaginje. Rešitev so ukrepi, ki bodo omogočili družbam, da 'zadihajo', kot je **manjša obremenitev plač** - pa naj bo to preko socialne kapice, primernejših davčnih razredov ali kombinacije obojega.

Skupaj z drugimi mehanizmi spodbujanja konkurenčnosti (sprememba dohodninske lestvice, gibljivejši trg dela, davčna reforma, odprava birokratskih ovir ...) se bo socialna kapica v nekaj letih dokazala kot **pot, ki povečuje zaposlenost, ponuja mladim ustrezne karijerne možnosti, omogoča visok standard življenja posameznikom in bogati državni proračun.**

Aleksander Zalaznik, Danfoss Trata, predsednik Združenja Manager

- Slovenija si želi postati država z industrijo z višjo dodano vrednostjo. Višjo dodano vrednost lahko ustvarimo samo z izobraženim kadrom in dobrim managementom. Višja dodana vrednost vodi tudi k višjim plačam vseh zaposlenih.
- Cilj Slovenije bi moral biti postopno približevanje zahodno evropskim plačam, seveda ob ustreznem povečevanju produktivnosti in dodane vrednosti.
- Da bi družbe to dosegle je nujno zmanjšati strošek visoko izobraženih zaposlenih za delodajalce, da bomo lahko zaposlili več visoko izobraženega kadra, in hkratno

povečanje neto plač, ker moramo omogočiti ustrezno plačilo strokovnemu kadru in da obdržimo prodorne mlade ljudi v Sloveniji

- Nekaj podatkov:

Neto plača (EUR)	Bruto plača (EUR)	% neto od bruto1	Strošek za podjetja (bruto2, EUR)	% neto od bruto2	Nominalni "davek" (EUR)
4.087	9.078	45%	10.957	37	6.870,00
3.510	6.939	51%	8.134	43	4.623,86
2.629	4.455	59%	5.172	51	2.543,22
2.011	3.110	65%	3.610	56	1.599,72
1.386	2.177	64%	2.527	55	1.141,58
826	1.195	69%	1.387	60	561,15

- Če pri nižjih plačah neto plača zaposlenega znaša 60 % stroškov delodajalca, potem se to pri najvišjem razredu obrne in neto plača zaposlenega znaša samo še 37 % stroška delodajalca. Z drugimi besedami za 4.000 eur neto plače je strošek delodajalca skoraj 3-kratnik tega zneska – 11.000 eur. Ali je to smiselno?
- Skupna vsota obdavčitev in prispevkov v nobenem primeru ne bi smela presegati 50 %. Zdi se nam absolutno nehigienično in ne razvojno naravnano, da si država vzame tako velik kos posameznikovega zaslužka.

Goran Novković, svetovalec generalnega direktorja GZS

Uvedba socialne kapice z namenom razbremenitve plač visoko kvalificiranega strokovnega kadra je med pomembnejšimi ukrepi za pospešen razvoj novih produktov in višje dodane vrednosti v podjetjih. Od tega imamo posredno vsi koristi.

Od leta 2008 smo izgubili okoli 100.000 delovnih mest tudi zato, ker smo razvojno šibki, naša dodana vrednost na zaposlenega pa je še vedno precej prenizka v primerjavi z razvitimi članicami EU.

GZS meni, da bi za doseganje tega cilja kapico morali postaviti pri 37.000 evrih bruto plače letno. Viri so: strukturne reforme, višja obdavčitev premoženja.

Socialna kapica je nedvomno med pomembnimi ukrepi, s katerimi lahko pridobimo nova delovna mesta in pospešimo razvoj v podjetjih. A ukrepi glede razbremenitve dela morajo biti širši. Novega razvojnega zagona ne bo brez nižjih obremenitev gospodarstva, slednje pa niso možne brez strukturnih reform.

Matjaž Čadež, Halcom, predsednik Sveta Gazela

- Slovenija se lahko izvije iz krize le, če dviguje dodano vrednost v gospodarstvu. Šele povečana dodana vrednost omogoča več delovnih mest in boljši življenjski standard.
- Naše in tuje izkušnje kažejo, da dodano vrednost lahko dvignejo le vrhunski talenti z vodstvenim in strokovnim znanjem, ki jih je težko najprej najti in nato pridobiti.
- Pretirana obremenitev plač za vrhunske managerje in strokovnjake je največja ovira na poti iz krize, saj nam vrhunski managerji in strokovnjaki uhajajo, namesto, da bi jih pridobivali tudi iz tujine.
- **Konkretna izkušnja Halcoma** je naslednja: vrhunski tuji manager (ali strokovnjak), ki je dokazano sposoben v nekaj letih dvigniti dodano vrednost podjetja bo dobil pri istem strošku delodajalca v Sloveniji na svoj bančni račun 58.000 EUR, v Srbiji 113.000 EUR in v Dubaju 139.000 EUR (Halcom ima podjetja v teh državah).
- In še en primer, ki odslikava našo realnost - g. Bogomir Strašek, KLS Ljubno ima izkušnjo, da mu je sodelavec iz razvoja, ki ga je lani zaradi izrednih rezultatov nagradil z letno nagrado, dejal, da razmišlja o tem, da nagrade ne bi sprejel, saj bo prejel le 40 odstotkov zneska, s katerim ga je nagradil.
- Tekmovanje na svetovnem trgu je podobno tekmovalstvu v športu. Brez vztrajnega dela pod vodstvom vrhunskih ekip ni več mogoče konkurirati. Vrhunske posameznike je potrebno nagraditi tako, da se lahko popolnoma posvetijo svojim nalogam in dosegajo najvišje cilje. Vse države, s katerimi tekmuje, poskrbijo, da so magnet za talente, zato že prehitujejo Slovenijo.
- Vsem je jasno, da mora država imeti primerne prihodke iz davkov, vendar pa je za zdrav razvoj gospodarstva države potrebna taka razporeditev davkov, da so ti stimulatívni za pridobitev najboljših kadrov. Slovenija zaradi svoje velikosti lahko uspe le, če smo popolnoma odprti v svet in če so naši cilji biti najboljši v svojih nišah.
- V vseh zdravih podjetjih se dodana vrednost pozna tudi na prihodkih vseh zaposlenih, saj je največji interes pravih lastnikov dolgoročni razvoj, to pa pomeni zagnanost in zadovoljstvo zaposlenih.
- Dlje ko čakamo, hitreje nas prehitujejo vse države, ki so bile še pred 10 leti daleč za Slovenijo po BND. In ko nas prehitijo vse, ostanemo samo še odvisni od drobtinic, ki padejo z mize držav, ki so nas prehitile.
- Dvig dodane vrednosti vedno temelji na izvrstnem managementu, ki zna pridobiti izvrstne strokovne talente in jih lahko tudi finančno stimulira.
- Ne Slovenija, ne svet pa nima teh talentov na pretek, zato je borba za pridobitev talentov vse hujša. Noben čudež nas ne more rešiti, če tukaj ne pričnemo ukrepati takoj